

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Факультет будівництва та архітектури
Кафедра гуманітарної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

Викладач: Лазарева Марина Леонідівна

Е-mail: lazarevaml@lnup.edu.ua

Кабінет: 403а (головний корпус)

Кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарної освіти Львівського національного університету природокористування. Викладач з 10-річним досвідом, автор понад 60 наукових публікацій та 30 навчально-методичних розробок.

Курси: "Філософія", "Філософія сталого розвитку", "Психологія", "Соціологія".

Наукові інтереси: соціальна філософія, постгуманістичні студії, футурологія та перспективи людства в умовах технологізації, енвайронменталізм.

Анотація курсу: навчальна дисципліна "Психологія" є дисципліною загальноуніверситетського вибору, що належить до циклу загальної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, та викладається у 5 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – залік.

Мета та цілі курсу. Метою навчального курсу є опанування здобувачами базових знання з основ психології, формування у молодого покоління навичок використання психологічних знань у практиці власної життєдіяльності, а також орієнтація здобувачів у питаннях подальшої психологічної самоосвіти. Курс спрямований на поглиблення, розширення та інтеграцію знань здобувачів в області психології; сприяння у пізнанні здобувачами власної природи, визначення рушійних сил, методів, механізмів саморозвитку та творчої самореалізації особистості; формування навичок послуговуватись психотехніками у розв'язанні актуальних завдань власної професійної та суспільної діяльності; практичне опанування здобувачами різних форм використання психологічних знань у сучасному соціумі; вироблення вмінь аналізувати власну поведінку й поведінку оточуючих; виховання у здобувачів особистісних якостей майбутнього професіонала.

Формат курсу: проведення лекцій, семінарських занять та консультацій для кращого розуміння тем, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань. У процесі навчання проводяться різні види лекцій, зокрема тематичні лекції, лекції-дискусії, проблемні лекції. Семінарські заняття проводяться у вигляді семінарів-диспутів, семінарів з виступами здобувачів. Використовуються також ігрові та інтерактивні методи навчання (дидактичні, ділові ігри, ігрове моделювання ситуацій). На семінарських заняттях застосовуються такі методи як дослідження, самостійна робота, творчі завдання, підготовка есе та інтелектуальних карт, розбір ситуацій із практики тощо.

СХЕМА КУРСУ

Тема	Кількість годин		
	Л	С	С / Р
Розділ I. Вступ до загальної психології			
Тема 1. Психологія: визначення і суть	2	2	3
Тема 2. Психологія особистості	2	2	3
Тема 3. Механізми психічного відображення	2	2	3
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості		2	4
Тема 5. Темперамент		2	3
Тема 6. Характер		2	4
Тема 7. Здібності		2	4
Розділ II. Соціальна психологія			
Тема 8. Психологія спілкування	2	2	3
Тема 9. Конформізм	2	2	3
Тема 10. Упередження: джерела наших суджень та уявлень про оточуючий світ	2	2	3

Тема 11. Агресія як форма міжособистісної взаємодії	2	2	3
Тема 12. Психологія конфлікту		2	4
Тема 13. Психологія дружніх та любовних зв'язків		2	4
Тема 14. Альтруїзм та егоїзм		2	4
Разом	14	28	48
Усього		90	

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Зміст теми	Перелік питань на самостійне вивчення	Рекомендовані теми для науково-дослідної діяльності
Тема 1. Психологія: визначення і суть	Предмет та завдання психології як науки. Місце психології в системі наук. Розвиток психології як науки про душу. Етапи становлення психології як науки. Методологічні основи психології. Структура психології та її місце в системі наук. Класифікація методів психології.	Розвиток психології як науки про свідомість. Структурна школа психології: основні ідеї та представники. Роль психоаналізу у становленні психології як науки. Особливості проведення психологічного спостереження.	Неофрейдизм, його ідеї та представники. Трансперсональна психологія С. Грофа. Біхевіоризм як напрям сучасної психології. Гуманістична психологія. Розвиток вітчизняної психології: основні етапи та представники. Гештальтпсихологія як науковий напрям сучасної психології.
Тема 2. Психологія особистості	Базові поняття психології особистості. Теорії особистості та визначення "Я-концепції". Структура особистості та її змістовні характеристики. Самосвідомість і	Рівень домагань особистості. "Піраміда" потреб А. Маслоу. Психоаналіз: співвідношення свідомого і несвідомого. "Я-концепція" студента як показник його	Теорії особистості у французькій соціологічній школі. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона. Концепції особистості у вітчизняній класичній психології.

	самооцінка особистості. Потреби і мотиви особистості. Поняття психологічного захисту.	особистісного зростання. Форми і методи самовиховання як фактор самовдосконалення особистості.	
Тема 3. Механізми психічного відображення	Загальна характеристика психічного стану уваги. Класифікація відчуттів та особливості людського сприйняття. Пам'ять та її види. Загальна характеристика процесів пам'яті. Закономірності функціонування мислення та поняття інтелекту. Інтелект людини: його складові, оцінка та умови розвитку. Увага: її види і властивості.	Мова і мовлення. Види мовленнєвої діяльності та їх особливості. Розлади пам'яті. Функції уваги у житті людини. Уява і творчість. Роль відчуттів у житті та діяльності людини. Характеристика сприйняття і його особливостей. Логічні операції мислення.	Сновидіння, галюцинації і мрії як особливі види уяви. Способи активізації мислення. Творче мислення: факти і методи його дослідження. Ілюзії зорового сприймання. Механізми та розвиток уваги. Формування і розвиток пам'яті.
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	Властивості, різновиди і функції емоцій. Значення емоцій у житті людини. Основні емоційні стани людини. Зовнішній вияв емоцій і почуттів. Природа почуттів. Вольові якості особистості та поняття безвілля.	Вищі почуття. Значення волі в житті людини, організації і регуляції її діяльності та спілкування. Структура вольового акту. Розвиток волі особистості. Біологічні та соціальні причини безвілля.	Невроз як негативний психічний стан: його причини, прояви та способи запобігання. Емоційно-вольові процеси і психічні стани в навчально-професійній діяльності студента. Стрес як невід'ємна складова життя людини XXI століття.
Тема 5. Темперамент	Темперамент як характеристика	Роль темпераменту в	Історія вчень про темперамент.

	динамічної сторони психіки. Класифікація темпераментів та їх характерні особливості. Вплив темпераменту на діяльність людини.	праці та навчанні. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність тощо). Вплив темпераменту на індивідуальний стиль та ефективність діяльності людини.	Особливості виховання і навчання дітей різного віку залежно від типу темпераменту.
Тема 6. Характер	Поняття характеру: його сутність та риси. Характер та проблеми його формування. Типологія характерів та різновиди акцентуації. Особливості процесу формування характеру.	Соціальні впливи на формування характеру. Вчинок і формування провідних рис характеру особистості. Вікові особливості формування характеру. Акцентуації характеру. Сенситивний період становлення і розвитку позитивних рис характеру. Екстравертованість та інтровертованість як прояви певних рис характеру.	Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості. Проблеми профілактики і корекції негативних рис характеру. Типологія характерів К. Юнга.
Тема 7. Здібності	Поняття здібностей, їх різновиди та	здібностей (здатки). Структура	Теорії походження здібностей. Геніальність як

	<p>характеристика. Природні і соціально сформовані передумови розвитку Вроджені анатомо-психологічні основи здібностей та виховання. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант і геніальність.</p>	<p>здібностей: загальні та спеціальні здібності. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Талант, його походження і структура. Творчі здібності людини.</p>	<p>вищий ступінь розвитку здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей. Механізми, прийоми, способи прискороного розвитку людських здібностей.</p>
<p>Тема 8. Психологія спілкування</p>	<p>Комунікативний простір міжособистісного спілкування: структура, функції та види. Вербальний рівень спілкування та його стилі. Канали та засоби невербальної комунікації. Бар'єри спілкування.</p>	<p>Види та функції мови і мовлення. Форми спілкування. Основні стилі спілкування та їхня ефективність у різних видах діяльності. Мова як засіб спілкування. Невербальне спілкування. Розлади мовленнєвої діяльності та способи їх лікування.</p>	<p>Фізіологічні механізми мовної діяльності. Спілкування і маніпуляція. Теорія брехні: як визначити, що людина каже правду? А. Піз та його дослідження "Мова тіла". Історичні спроби створення єдиної універсальної мови.</p>
<p>Тема 9. Конформізм</p>	<p>Визначення поняття конформізму. Конформізм та груповий тиск. Чому, коли і як виявляє себе конформність? Способи протистояння тиску соціуму.</p>	<p>Умови та способи формування соціальних норм. Поняття імітаційної поведінки. Поняття "колективізм" та "індивідуалізм". Визначення групи та основні типи</p>	<p>Стратометрична концепція формування колективу. Динаміка розвитку міжособистісних стосунків дитини з іншими людьми. Позитивний і негативний вплив групи на особистість</p>

		груп. Поняття девіантної поведінки та реакція суспільства на різноманітні форми її прояву.	дитини і підлітка з обмеженими можливостями.
Тема 10. Упередження: джерела наших суджень та уявлень про оточуючий світ	Поняття упередження і природа стереотипного мислення. Антипатія до інших та природа зазначеного явища. Влада упереджень над індивідуальною свідомістю. Способи кристалізації особистих суджень.	Поняття дискримінації. Механізми активації упереджень. Гендерні стереотипи. Соціальна нерівність та упередження. Способи маніпуляції свідомістю людини. Теорія соціальних ярликів.	Підгрунття сексизму. Стереотипна атрибуція особистісних якостей в залежності від расової приналежності людини. Сегрегація як спосіб підтримки упереджень. Фейсизм у засобах масової інформації. Поняття та прояви "чорного піару".
Тема 11. Агресія як форма міжособистісної взаємодії	Поняття агресії та фактори, які її провокують. Агресивна поведінка в сім'ї та пов'язані із цим психологічні травми. Агресія як спосіб досягнення мети. Пропаганда насилля у продуктах культурної індустрії. Способи подолання агресії. Катарсис як форма емоційної розрядки.	Вікові особливості підлітків та причини їх агресивної поведінки. Лайка як одна із форм вербальної агресії. Агресія як інстинкт. Алкоголь як фактор, стимулюючий агресію. Сексуальне насилля та форми суспільної реакції на подібні явища. Аналіз стану фрустрації. В'язниці: різновиди,	XX століття як найкривавіший період в історії людства. Масові знищення людей та цілеспрямована провокація насильства. Теорія "соціального зараження". Моббінг як форма психологічного насилля. Приклади та аналіз "агресивних" субкультур. Вплив телебачення на рівень агресивності поведінки людини. Елементи агресії у комп'ютерних іграх та

		пенітенціарні цілі та реальні результати.	їх трансляція на реальне життя. "Насилля породжує насилля", або Кровна помста у культурах народів світу.
Тема 12. Психологія конфлікту	Сутність конфліктів та основні причини їх виникнення. Конкуренція як причина конфліктної ситуації. Створення образу спільного ворога як спосіб об'єднання людей. Стили поведінки людини у конфліктній ситуації. Способи подолання конфліктних ситуацій та врівноваження міжособистісних стосунків. Сімейні конфлікти та способи їх врегулювання.	Конфлікти міжнародного значення: аналіз та способи подолання. Цілеспрямоване розпалювання конфліктів як спосіб досягнення поставленої мети. Поняття справедливості у конфліктології. Колективізм: жертвування правами окремої людини на користь суспільства. Стратегії вирішення конфліктів.	Поняття теракту. Конфлікти на ґрунті релігійного віросповідання. Конфлікти на фоні гендеру. Конфліктна модель суспільства Р. Дарендорфа.
Тема 13. Психологія дружніх та любовних зв'язків	Передумови формування дружніх зв'язків. Територіальна близькість як умова налагодження міцних зв'язків з іншими. Фізична привабливість та симпатія. Краса – поняття суб'єктивне? Вплив ЗМІ на	Феномен популярності. Особливості "жіночої" та "чоловічої" дружби. Фанатизм у стосунках. Хворобливі прояви любові. Культ тіла у XXI столітті та його вплив на поняття дружби і любові. Вплив дружніх	Еталони краси на різних етапах розвитку суспільства. Кібер-стосунки XXI століття: аналіз та особливості. "Пікап" як різновид формування стосунків: мета, обґрунтування, критика. Феномен "поганого хлопця / поганої дівчини", або Чому

	наші уявлення про фізичну привабливість. Аналіз любовних стосунків: основа почуттів, різновиди любові, любов крізь призму соціальних мереж та інтернету.	стосунків на самооцінку людини. Повага як основа здорових стосунків. Любов і гендер. Розрив стосунків та способи подолання негативних переживань.	нас приваблює нездолене? Подвиги в ім'я кохання: історія та сучасність. Моногамія та полігамія у стосунках.
Тема 14. Альтруїзм та егоїзм	Допомога іншим: моральний обов'язок, вільний вибір чи егоїстичне прагнення сподобатись? Джерела альтруїстичних вчинків: генетика чи соціальне виховання. Егоїзм як спосіб самозахисту, самореалізації та досягнення життєвих цілей. Способи розвитку альтруїстичних нахилів.	Мотиви альтруїстичної поведінки. Поняття емпатії та її роль у стосунках між людьми. Благодійні фонди України. Альтруїстичні вчинки на фоні публічності та приватності. Вплив настрою та емоційного стану на рішення допомогти. Байдужість сучасних людей і девальвація альтруїстичних цінностей.	Альтруїзм у релігійних віруваннях. Альтруїстичні самогубства. Благодійність: добро чи ведмежа послуга? Кількість безпритульних на вулицях міста як індикатор гуманності суспільства. Донорство після смерті: аргументи "за" та "проти" подібних практик.

Методичне забезпечення курсу. Хід семінарських занять, форми роботи зі здобувачами, тематика наукових есе, творчі індивідуальні навчально-дослідні завдання і порядок їх виконання, рекомендовані для самостійного опрацювання першоджерела відображені у методичних рекомендаціях:

1. Лазарева М. Психологія. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять і самостійної роботи студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей. Львів. 2021. 34 с.
2. Лазарева М. Психологія. Методичні рекомендації для самостійного опрацювання тем під час навчання у заочному / дистанційному режимі студентами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей. Львів. 2022. 44 с.

Система оцінювання та методи контролю. Оцінювання за навчальною дисципліною "Психологія" проводиться за 100-бальною шкалою, які можна набрати, працюючи на семінарських заняттях.

Методи контролю

1. Усний контроль (опитування, дискусія, брейн-стормінг, ділова гра тощо).
2. Письмовий контроль (самостійна і контрольна роботи, есе, кросворди, термінологічний диктант тощо).
3. Тестовий контроль (поточне та підсумкове тестування).
4. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (підготовка інтелектуальної карти, написання есе).
5. Графічний контроль (графічне зображення понять, термінів, складання інтелектуальних карт тощо).

Види контролю: поточний, проміжна та семестрова атестація, підсумковий.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам

Поточне оцінювання (разом 100 балів)													
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14
7	8	7	7	7	7	7	8	7	7	7	7	7	7

Академічна політика курсу. Успішне вивчення курсу передбачає самостійне виконання здобувачами усіх навчальних завдань у визначені терміни, відпрацювання пропущених занять і регулярний контроль за результатами навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з врахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Відпрацювання пропущених занять відбувається згідно із графіком відпрацювання пропущених занять у вільний від занять час. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, проходження практики закордоном тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі за умови погодження цього процесу із керівником курсу.

Політика академічної доброчесності передбачає, що здобувач самостійно виконує усі поставлені перед ним завдання курсу, робить посилання на джерела інформації у разі використання ним ідей, розробок, тверджень інших авторів, дотримується норм законодавства про авторське і суміжні права, надає достовірну інформацію про результати своєї власної діяльності і використані методики досліджень, толерантно ставиться до колег, будує контакти з оточуючими на основі загальнолюдських цінностей та принципів гуманізму. Здобувач повинен дотримуватись "Кодексу академічної доброчесності науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Львівського національного університету природокористування" та усвідомлювати, що порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою відповідальність.

Консультацію щодо виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, а також додаткову інформацію з курсу можна отримати у викладача у період його робочих годин.

Рекомендована література, бібліотечні та інформаційні ресурси

Основна література:

1. Варій М. Загальна психологія. Навчальний посібник. 2-е видання, виправлене і доповнене. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 968 с.
2. Максименко С. Загальна психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Соціальна психологія: у 2 кн.: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Кн. 1 Соціальна психологія особистості і спілкування. Київ: Либідь, 2004. 576 с.

Додаткова література:

1. Ануфрієва Н., Зелінська Т., Єрмакова Н. Соціальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Каравела, 2011. 295 с.
2. Берлач А. Конфліктологія. Навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ: Університет "Україна", 2007. 204 с.
3. Веракіс А., Завалевський Ю., Левківський К. Основи психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: 2005. 416 с.
4. Гуменюк Л. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: ЛДУВС, 2015. 564 с.
5. Жаворонкова Г., Скібіцький О., Сівашенко Т., Туз О. Управління конфліктами: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2010. 172 с.
6. Жуков С., Жукова Т. Історія психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 2-ге, доповн., випр. та переробл. Київ: Кондор, 2009. 230 с.
7. Долинська Л., Матяш-Заяц Л. Психологія конфлікту: навч. посібник. Київ: Каравела, 2010. 304 с.
8. Дубравська Д. Основи психології: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 280 с.
9. Скрипченко О., Долинська Л., Огороднійчук З. Загальна психологія: Підручник. Київ: Либідь, 2005. 464 с.
10. Кириленко Т. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2007. 256 с.
11. Ліфарєва Н. Психологія особистості: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.
12. М'ясоїд П. Курс загальної психології: Підручник: у 2-х т. Київ: Алерта, 2011. Т.1. 496 с.
13. Савчин М. Загальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.
14. Москаленко В. Соціальна психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
15. М'ясоїд П. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ: Вища школа, 2006. 487 с.

16. Орлянський В. Конфліктологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 160 с.
17. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. Киричука, В. Роменця. Київ: Либідь, 2002. 630 с.
18. Основи соціальної психології: навч. посіб. / Акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політичної психології. Київ: Міленіум, 2008. 495 с.
19. Павелків Р. Загальна психологія. Підручник. Київ: Кондор, 2009. 576 с.
20. Психологія: навч. посібник / М-во освіти і науки України; Нац. тех. ун-т України "Київський політехнічний ін-т". Київ: ІНКОС, 2005. 352 с.
21. Психологія: Підручник / за ред. Ю. Трофімова. Київ: Либідь, 2001. 390 с.
22. Русинка І. Психологія: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 367 с.
23. Савчин М. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.
24. Скібіцька Л. Конфліктологія. Навчальний посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2007. 384 с.
25. Столяренко О. Психологія особистості: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. 220 с.
26. Титаренко Т. Сучасна психологія особистості: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Каравела, 2013. 372 с.
27. Тихомирова Є., Постоловський С. Конфліктологія та теорія переговорів. Підручник. Рівне: Перспектива, 2007. 389 с.
28. Філоненко М. Психологія спілкування. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
29. Циба В., Шайгородський Ю. Соціальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Полтава: Дивосвіт, 2009. 336 с.
30. Цигульська Т. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. Київ: Наукова думка, 2000. 190 с.
31. Цимбалюк І. Психологія. Київ: ВД "Професіонал", 2004. 304 с.

Бібліотечні ресурси:

- Наукова бібліотека Львівського національного університету природокористування (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1).
- Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника (м. Львів, вул. В. Стефаника, 17).
- Львівська обласна наукова бібліотека (м. Львів, проспект Шевченка, 13).
- Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка (м. Львів, вул. Драгоманова, 5, 17).
- Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки (м. Львів, вул. Мулярська, 2а).
- Бібліотека Львівської комерційної академії (м. Львів, вул. Туган-Барановського, 10).

Інтернет-ресурси:

- <http://pidruchniki.com/psihologiya/>
- <https://stud.com.ua/psihologiya/>
- <http://textbooks.net.ua/content/section/41/47/>